

Եմահը : Այս բարեյիշտառակ անձը մէծ
յարդ եւ համարում ստացած էր իր ազգ-
օգուտ գործերովն ու աստու ածահամաց
բարելարութիւններովը՝ որոց մէջ երախ-
տագէտ գովութեամբ կը յիշվի Սերաս-
տիոյ մէջ յանուն Արքոց թարգմանչաց
կառուցեալ հոյակապ դպրոցը, որ ազգա-
սէր հանգուցեալը իւր քսակէն շինած է
հարիւր հաղար զուռուշէն աւելի ծախզ
ընելով, եւ անոր պայծառութեանն ու-
յարատեւ բարեկարգութեանը համար
անդադար նորաստելով : Ասկէց զտո վախ-
ճաննելու տաենը տասն հազար զուռուշ
ալ նոյն քաղաքին մէջ հաստատված Աե-
նեկը բիմեան ուսումնասիրական ընկերու-
թեանը շնորհերէ կտակաւ . նմանազէս
բոլոր վանօքէից եւ ազքատաց ալ տռա-
տաձեռն շնորհներ ըսերէ : Իւր ամենէն
սիրելի փափաքը եկեղեցեաց եւ դպրատանց
պայծառութիւնը եւ ուսմանց ծաղկիլը
եղած էր . այս նորատակաւ իւր երեք եղ-
րօրորդիներէն մէկը Փարիզի Հայկալ-
եան վարժարանը խրկած էր, ուր մինչեւ
հիմա իր կենայ՝ ուսմունք սորվելու եւ
իր հանդուցեալ հօրեգորը բազմանքին
համեմատ կատարեալ կրթութիւն ստա-
նալու, որպէս զի օգտակար անգամ մը ըլլայ
Վզգին եւ իւր բարեկամբաւ գերգաւա-
տանին : Հանդուցեալ Մահաեսի Պահ-
որդաղայնիր խոհեմու եւ հանձարեղ վա-
րուքը Սերաստիոյ բոլոր այլակրօն բնակ-
չաց ալ սիրելի ու յարգի եղած եւ վսեմ։
կուսակալին տոջեւ ալ մեծ համարում
ստացած ըլլալով, իւր մահը անոնց ալ
մեծ կակիծ տուերէ : Ասեմ. կուսակա-
լը յատկապէս հրաման ըսերէ մէծահան-
գէս յուղարկաւորութիւնն մը ընելու հան-
գուցելոյն, եւ մարմինը իւր պալատին
առջևէն անցունելու՝ որ վերջին անգամ
տեսնէ զանիկա :

— Անցեալ չորեքշաբթի իրիկուն
մայրաքաղաքիս Առևմա թօմրուդ ըսված
թաղը երեց Տաճիկ Շերահ Յօհաննէս
անուն Հայոցգիհի մը վրայ իշնալով չա-
րաշար ծեծեցին զանիկա : Այս կռուոյն
պատճառն ու պարագաները հետեւեալ
կերպով կը պատմըվ :

Ա երոյիշեալ Շէրտահ Յօհաննէսը
Տաճիկ Սարամի մը 5250 դուռուշ փոխ
տուած եւ այս ստակին 3000 դուռուշն
առնելէ ետեւ՝ Սարամը մեռերէ : Յօ-
հաննէսն իր առնելիքին մնացած 2250
դուռուշ ըստ մեռնող Տաճիկն որբ գաւակա-
ցը խնամակալ (վասի) եղող անձէն պա-
հանջելով եւ ան ալ տալ չուզնով, դա-
տաստոնի կերթան եւ հան Յօհաննէսին
իրաւունքը կը համատափի : Խնամակացը
(վասին) ասկէց ոխ պահելով Յօհան-
նէսին դէմ, եղելութիւնը եւ փոէժ տա-
նելու փափաքը իր որդւոյն կը հաղորդէ
որ Զաքը Աղաթաղին իմամնէ եղեր :
Եյն ալ անցեալ չորեքշաբթի իրիկուն
հետը երկու ընկեր առած եւ վերաբկու-
ներնուն տակը մէկ մէկ փայտ պահած
կերթան Սալմաթօմրուզի թաղը եւ նոյն
թաղին պարապամտօին (պագալ) աշկեր-
տը Շէրտահ Յօհաննէսին տունը կը խրս-
կեն ըսելով թէ երեք Էլաներ եկեր վե-
րաւորեալ անձն մը քեզի պիտոր ցուցը-
նեն : Շէրտահ Յօհաննէսը խարփիլով տու-
նէն գուրս կելէ, երեք տաճիկները մէկն
վրան կը յարձակին, ու անխնայ կը ծե-
կու

Տրենցմէ մէկն ալ կերթայ տեսչութեան
զինու որ կը կանչէ կրօնքնուս հայ հոյեց ըստ
լով : Խարեբաղդաբար նոյն միջոցին ու-
րիշ բարեսիրա տաճիկ մը անկեց կանցնի,
որ Եօրդանամի Պաշենին որդինէ եղեր, եւ

— Գրազդեական «Քենոննեւ-սօնեւ լը-
րագիրը կըսէ, թէ Ուստիոյ մէջ այս օրեւ-
րս խնդիր կայ ևոր տումարն ընդունելու :
Աեղբասպուրքի Արշէն լըագիրը երկար յօդ-
ուած մը կը զբէ տառը վրայ : Ծիշեալ
լըագիրը՝ արեգակնային տարւոյն հաշուին
մէջ գտնըլած սխալին պատճառը եւ նոր
տումարին հաստատվելուն պատճառը թիւ-
նը համոռօտիւ յիշելին ետեւ, կառա-
ջարկէ որ Երրորդայի ամեն աերութեանց
պէս Ուստիա ալ Վարիդորեան նոր տու-
մարն ընդունի, բայց ուրիշ կերպով . փո-
խանակ տասն երեք օր մէկանց վերցրնե-
լու եւ օրինակին համար գեկտեմբերի 31
էն յունիվարի 13 ը ցատկելու, կառաջար-
կէ որ չորս տարին անգամ մը պատահած
մէկօր նահանջը ետ ձգվէ տասն եւ չորս
անգամ, որով մինչեւ 1912 թուականը
հասնելուս՝ հին տումարը նոր տումարին
կը զուգագիպի : Համանոր տումարը տասն
երկու օր առաջնութիւն ունի հնոյն վրայ.
ուստի բաւական է 13 օր ետ ձգել . որով-
հետեւ տասն եւ չորսերորդը 1950 թը-
ուականէն ետք կը կատարի :

— Անզղիսյ մէջ այս օրերս Պ.
Մօրիսըն անուն մէկ մը մեռաւ՝ հարիսը
միլիոն ֆրանքի հարստութիւն թողելով։
Եյս մարդը իր կենաց վիրջներկու առ-
բիներուն մէջ զարմանալի մենամոլու-
թեան մը հանդիպեր էր։ Եյնպէս կերե-
ւակայէր թէ ինքը աղքատութեան յետին
ծայրը հասած եւ հետեւաբար ձեռաց
աշխատութեամբ իր օրական հացը ճա-
րելու վիճակին մէջ ինկածէ։ Բնաւանիքն
ու բարեկամները շատ աշխատեցան անոր
միաքը փոխելու, բայց չկրցան։ Մօրիսըն
համոզվեր էր թէ ինքը աղքատէ, շիլնի մը

անդամը չունի, պէտք է որ տշխատի ու
հաց գանէ : Ա երջաղէս ընտանիքը ուար-
աւորվիր էր ամեն առառու բահ (պէլ)՝
մը ձեռքը տալու եւ պարտէզը խրկելու-
որ աշխատի : Քիչ մը եռոք կիրթանին
ու օրպիս թէ աշխատու թիւնը լննցու-
ցած ձեւացընելով՝ չպատր տուրքէք
մը կուտային ձեռքը, որով նիրաը զոհ
կըլլար ու տիօթի մեռնելու վախէն կա-
զառէր : Թէ որ տար հակառակն ընենին,
Ա օրիսըն աշխարհի ամենէն թշուառմար-
դը պիտի ըլլար :

— Հետեւեալ նամակը արդոյ բա-
րեկամ մը խրկած է լրագրոյս մէջ հը-
րատարակելու խնդրանօք :

Էրդոյ խմբադիր :

Ենցիալ իրիկուն ժամը 11^{1/2} ին միջոցները
չըրս տարեկան զաւակս յանկարծ հիւանդանալով՝
եւ տանս բժիշկը՝ որ է մեծահամբաւ Ֆոքթոր
թխազւրեանը՝ Պէջոլլուէն կանչելու ժամանակ
ըրպալով, մօտերը զանրվածներէն Դէնի խարու-
յնակող Պ. Վ. . . բժիշկին խիզյն մարդ խրկեցի
աղաչելով՝ որ չնորհ ընէ զալու . յիշեալլ տեղե-
կանալով՝ որ հիւանդացեալը տպաց մընէ, յանձն
չէ առերգալ՝ թէ եւ շատալաշանք եղեր է իրեն:
Քարեբաղդաբար մօտերը զանրված բարեկամի
մէկուն շնորհիւը լանկա զանրվազ Աննեօր Վի-
քէլիք բժիշկին առաջարկիվիր է, որն որ խիրյն գո-
լով եւ ամեն պէտք եղած դարձանները կանանա-
ւոր կերպիւ ՚ի գործ զնելով, ինչպէս որ հետեւ-
եալ օրը Ֆոքթէու թիազւրեանն ալ հասա-
տեց, զաւակս վատանդէ աղասեցաւ :

Այս խնդրեմ, արդոյ խմբադիր, որ այս երկու
յարդիւ բարեսուէր բժշկաց ունեցած խորին շը-
նորհակալութիւնս հրապարակաւ իրենց յայտնե-
լու համար այս համառօտ նամակիս աեղի շնոր-
հէք ձեր պատուական լրադրին մէջ :

Անամ եւայն
Վ. Ն. Շիբունն:

Հետեւեալ նամակը անցեալ չորեք-
շաբթի օրը ուշ ժամանակ ձեռքերնիս
հասնելով՝ հրատարակութիւնը ներկայ-
թերթով ընելու պարտաւորեցանը :

“Ըղգասէր հրատարակիւ Առաջ լը-
րազլոյ” .

Ա. Գօշի 15 մարտի 1858:

“ԱՐԵՎ-կիսամսեայ թերթին յուն-
վարի թիւը այս օրերս պատահմամբ ձեռ-
քըս անցնելով՝ համազգի տիկնայց զգես-
տին վրայօք վեց ամիս առաջ պատռա-
կան օրագրոյդ միջոցաւ ըրած առաջար-
կաւթեանս գէմ Հայոցի եւրոպական մը-
սանձ լուս ածո կառապահի :

Անանի տղայական անխորհուրդ գը-
րութեան մը արհամարհական լուսթիւ-
նը բաւական պատասխան մը ըլլալով՝ մեծ
պատիւ եղած կը լայ արդարեւ անոր վա-
րայ ու շադրութիւն զըաղիցընելը. բայց
հայրական խրատով մը եւ վերցիշեալ
առաջարկութեանս վրայօք քանի մըն ալ
խօսք աւելցընելով համազգի երիտասար-
դին օգտակար րլլալու ու անոր դատո-
ղութիւնը ուղղելու յուսով գրիչը ձեռ-
քոս հասնում:

Օսկրութիւնը ամեն ժամանակ ու
ամեն ազգաց մէջ պատուած եւ այն
ալ մարդկութեան օրէնքներուն առաջին
կարգը դասուած ըլլալով, մեր երիտասար-
դը տիկնայց զդեստի փոփոխութենէն ծա-
դած նիւթական ու մոռաւորական խճնդ-
րոյն վրայ միաց յոզնեցընելէն առած ե-
թէ քողաքակիթութենան օրինայ ըիւմ

զգուշութիւն ըրած բլլար՝ տիտի զիտմար
թէ ծերութեան պատկառ ելի յատկութիւ-
նը ունեցող անձի մը՝ արաւութեւ և չ չըրե շն-
տած ըսողին ի՞նչ անուն կը տրուի :

Գիշեղերը կացող տիկինաց եւ բուպա-
կան զգեստ հադեսողներուն մէկ քանիվն
անվայելկերակերն ահանելով մեծ մասն ալ-
նոյն գատապարտութեան տակ ձկելը ա-
նիբաւ ու վշտացուցիչ զբարտութիւն
է : Ո՞վ չգիտեր թէ այն անկիններուն մեծ
մասը գովիճի յատկալթիւններով, բարե-
կիրթ վարմունքով ու հայկական համես-
տութիւնով բոլոր աղջաց զարմանքն ու
գովութիւնն կ'ատանան . ու երբ գիտելու
ըլլաներ թէ անոնց շառը մտաւորական կը բ-
ժութենէ զուրկ ու ամենեւին զպրոց
գացած ըլլալով՝ միայն գործնական քա-
զարակրթութեամբ ընկերակցութեանց
մէջ կը փայլին, ասիկա առաջարկութեա-
նըս օգատակար կրնայ ըլլալուն առաջոց չէ :
Եթէ կը գտնուին քանի մը պակասու-
թիւններ՝ անոնք ամեն զգեստով ալկըւ-
լան եւ ընդհանուրին չեն կրնար վերա-
բերիլ :

Ակը երիտասարդը միտք ոսկեզօծէն
լու համար խոյը բառեր ալ չէ խնայած։
զանոնք այսօնի մը համառօտենք։ Եւ-
րոպացիք միութիւն ու ազգասիրութիւնն
պահեր են ու շատ կետերէ անցեր են եւ-
զեր հիմուկու վիճակը ձեռք բերելու հա-
մար։ բայց մեր մէջը, կըսէ, հիմակու հի-
մո Պահոն-Եփան Աստուծոյ կոիւէն ու առե-
լութենեն ուրիշ բան չափանութիւն եղեր ու
մասւորական աշխատութիւններ չեն ըլ-
լար եղեր։ Հեմ հասկընար թէ ազգին
մէջ եղած առելու թեան ու զգեստի փու-
փոխութեան խնդրոյն մէջ ի՞նչ յարա-
րերութիւն կայ։ արդեօք ըսել կուզէ թէ
Եւրոպացւոց զկեսան հազնելով առե-
լութիւնը կաւելնայ, կամ նախա առելու-
թիւնը պէտք է վերնայ ու եռընկի թա-
կան փոփոխութիւն մը ըլլայ։ Եւրոպաց-
ւոց բարի սովորութիւնները մնջ սեպ-
հականնելու համար անոնց անցած կետե-
րէն մէկիկ մէկիկ մննք ալ անցնի՞նք
ըսել կուզէ։ Ինձի տնանկ կուզայ
որ այն տողերը ուրիշ յօլուածի մը սահ-
մանուած էին ու սխալմամբ հոն գտնուած-
են, որովհետեւ որչափ որ մեր երիտա-
սարդին տրամարանութեանը վըայ հա-
մարումս պլատիկ ըլլայ՝ չեմ կրնար հա-
ւատալ որ անոնկ կարեկցուր ու մէջեր-
նին ամենեւ ին հաղորդակցութիւն չունե-
աց առանու։ Ծնունդ տուած ունա։

Գանք բուն խնդրոյն : Հայագիտի ակի-
նայց հին կերպով զգեսաներն էրիկմար-
զոցմէ պահու ելու սովորութեանը յառ-
կացած ըլլալով, հասարակութեան առջին
անոնցմով ելլելը համեստութեան գէմ
համարուած՝ հետեւաբար այն զգեստը
ընկերակցութեան արգելքէ . եւ որով-
հետեւ համեստ ընկերակցութիւնը աղ-
գի մը կըթութեան առաջին եւ ազգու-
միջոցը, քաղաքականութեան հոգի աը-
լոյդու մատարական լուսաւորութեան
նովաստողէ . անիկայ մեծ զպրոց մին է ուր
չափահաները գործնական քաղաքակըր-
թութեան հետ բարքերնին ու բարոյա-
կաննին կը հաստատեն . երբ մանցերն ու
աղջիկները իրենց գործներէն ելլելով
հոն կուգան մատարական ու գործնական
կըթութիւննին կատարելագործելու, էրիկ
մարդիկ ալ քաղցրաբառութիւն պահանա-
լով հոն ու մասն պիտոյքն ու յարգը կը հաս-
կընան եւ կը քաջալերուին . ուրիշն աղ-
գիս յառաջագիմութեան առաջին միջոց-
ներէն մէկն ալ ընկերակցութիւնն է՝ որուն

